

DECLARAȚIA/RĂSPUNSUL CALM

în legătură cu scrisoarea Cancelariei de stat din 21.05.2026 cu acuzații și afirmații defăimătoare neîntemeiate în raport cu CALM

Stimați colegi primari, aleși locali și prieteni,

Pe 21 mai 2026, toate primăriile din țară au primit o scrisoare oficială din partea Cancelariei de Stat – un gest fără precedent și greu de imaginat într-un stat de drept cu aspirații europene. În loc să deschidă un dialog real, documentul este plin de insinuări și acuzații neîntemeiate, etichetând CALM și conducerea sa drept „falsificatori” și „dezinformatori” în procesul de reformă teritorială.

La 22 mai, Biroul executiv al CALM s-a întrunit în ședință extraordinară și a constatat caracterul defăimător și nefondat al atacului, dar și degradarea democrației locale, cu dezbinări și tensiuni crescânde între primari dar și între locuitori din cauza grabei și modului în care este implementată reforma. În urma acestei analize, Biroul a acordat deplina încredere Directorului executiv și a decis publicarea unui răspuns detaliat adresat tuturor membrilor dar și partenerilor, menit să demonteze toate insinuările și să explice clar poziția CALM asupra reformei, după cum urmează în continuare.

De la bun început menționăm că, scrisoarea Cancelariei nu este altceva decât o încercare de intimidare și reducere la tăcere a uneia dintre puținele voci independente și legitime, care se bucură de încrederea deplină a membrilor și conducerii CALM. Regretabil este faptul că, în loc de dialog bazat pe argumente și soluții, Cancelaria a preferat resursele administrative și insinuările, încercând să discrediteze organizația și să inducă ideea că poziția noastră ar fi nefondată.

În realitate, poziția CALM și problemele ridicate sunt pertinente și reflectă exact ceea ce majoritatea primarilor gândesc și ne transmit, dar nu o pot spune direct din cauza presiunilor politice, administrative, financiare sau judiciare. Această frică și incertitudine explică, în mare parte, „succesul” aparent și graba cu care se iau sutele de decizii.

CALM nu este un oponent al reformei. Din contra, în exercitarea mandatului său de a apăra drepturile aleșilor locali și ale comunităților, CALM, având o echipă de experți profesioniști cu experiență, cere răspunsuri concrete la îngrijorările legitime privind reforma venite din partea membrilor – mai ales în legătură cu graba, promisiunile fără garanții, confuziile și lipsa de soluții clare.

De aceea, stimați colegi, CALM vă invită în continuare să decideți autonom unde este adevărul și cine, de fapt, manipulează, răspândește falsuri și face presiuni fără să-și asume răspunderea pentru viitorul satelor noastre. Iar, pentru corecta informare, cu calm și profesionist, vom demonta împreună, punct cu punct, ceea ce Cancelaria numește tendențios „falsuri”, prezentând doar faptele concrete și realitățile din teren, pe care dumneavoastră le cunoașteți cel mai bine și le puteți da aprecierea cuvenită.

1. CU PRIVIRE LA „LICHIDAREA” PRIMĂRIILOR ȘI DESFIINȚAREA AUTONOMIEI DECIZIONALE:

Afirmația Cancelariei: Reforma nu lichidează sate, ci doar unește aparate administrative inefficiente.

Răspunsul CALM: De fapt, astăzi vedem că toată reforma urmărește în mare parte lichidarea unui număr de peste 2/3 de APLuri. Adică, se reduce drastic și lichidează puterea/vocea comunităților locale din Republica Moldova. Iar toate promisiunile poartă un caracter declarativ, destul de abstract și amânat pe termene nedeterminate, atunci când mulți din cei ce fac aceste promisiuni nici nu vor mai fi în funcție și nu vor purta nici o răspundere. În acest context, absorbția administrativă prin amalgamare înseamnă, “de jure” și “de facto”, lichidarea personalității juridice și a autonomiei de decizie a comunității. În momentul în care o localitate își pierde primăria și Consiliul Local propriu, ea își pierde capacitatea legală de a mai fi subiect de drept: nu mai poate aplica direct la proiecte, nu mai poate semna parteneriate și nu mai are control asupra propriului patrimoniu.

Istoria tuturor reformelor administrative similare (inclusiv țările Baltice, Balcanice, Albania, Georgia și alte țări prezentate drept exemple), arată o realitate cruntă: resursele financiare se concentrează masiv în satul-centru de comună, acolo unde se află

aparatur de decizie și baza electorală principală a noii structuri. Localitățile periferice (satele absorbite) sunt lăsate la coada priorităților, fiind condamnate la o marginalizare bugetară cronică și, în final, la degradare și depopulare.

Paralela pe care o face Cancelaria cu comunele actuale este complet manipulatoare: actualele comune s-au format organic, istoric, în timp ce noua reformă forțează praguri demografice artificiale, rupte de realitățile geografice și de căile de acces din teritoriu, lăsând regiuni întregi fără nicio formă de reprezentare directă în procesul decizional.

2. CU PRIVIRE LA ILUZIA SERVICIILOR PRIN CUPS ȘI PROCESUL ASCUNS DE RECENTRALIZARE

Afirmația Cancelariei: Centrele CUPS vor aduce peste 600 de servicii direct în sat, iar „Reprezentantul Primarului” va asigura legătura cu cetățenii.

Răspunsul CALM: Realitatea de pe teren arată că structurile CUPS sunt o cochilie goală. Astăzi, aceste centre au o funcționalitate simbolică: doar circa 3 servicii (cum ar fi eliberarea unor extrase simple) sunt efectiv active. Motivul?

Primăriile din teritoriu nu au primit nici până în prezent accesul tehnic, cheile digitale și competențele juridice necesare pentru a opera în bazele de date centrale ale statului. Promisiunea celor 600 de servicii este o promisiune greu de realizat pe termen scurt și birocratică. Mai grav este că, în timp ce se vorbește la televizor despre digitalizare, în realitate asistăm la un proces agresiv de centralizare și retragere a serviciilor de bază din sate. Un exemplu flagrant este retragerea din competența primăriilor a serviciilor esențiale de stare civilă și evidență a populației (înregistrarea nașterilor, a deceselor etc.). Cetățenii de la sate sunt obligați acum să parcurgă zeci de kilometri până la centrele raionale pentru acte care înainte se rezolvau pe loc, la primăria din sat.

În plus, o primărie nu este un simplu automat de eliberat acte/certificate. Administrația locală gestionează zilnic sute de activități și servicii proprii nemăsurabile digital în domenii precum: social, cultural, educație, sport, de urgență, managementul crizelor gospodărești, intervenții la rețelele locale, autorizații simplificate, interacțiune umană directă etc. (peste 150 astfel de servicii și activități). Totodată, NICIUNUL dintre aceste servicii/activități locale proprii nu sunt, dar nici nu pot fi digitalizate sau susținute de puterea centrală. Reducerea primăriei la un calculator CUPS înseamnă anularea rolului ei vital și desconsiderarea oamenilor. Cine se va ocupa de aceste servicii/activități concrete?

3. SUROGATUL ADMINISTRATIV NUMIT „REPREZENTANTUL PRIMARULUI”

Afirmația Cancelariei: Figura „Reprezentantului Primarului” în satele amalgamate va garanta prezența autorității și soluționarea problemelor.

Răspunsul CALM: Acest post este o tentativă periculoasă de a înlocui democrația locală cu un sistem de control de sus în jos. „Reprezentantul Primarului” este un simplu funcționar numit, nu ales, fapt care distruge pilonul de bază al democrației/autonomiei locale garantată de Carta Europeană a Autonomiei Locale și Constituție

Din punct de vedere tehnic și administrativ, Reprezentantul este la moment complet neputincios din următoarele motive:

- Zero putere de decizie: Nu are dreptul legal de a semna dispoziții, de a emite acte administrative sau de a aproba hotărâri pentru comunitate.
- Lipsa totală a unui buget separat. El nu gestionează niciun leu în mod autonom. Pentru orice bec ars, pentru orice metru de drum dezăpezit sau reparație minoră la grădinița din sat, el trebuie să meargă „cu mâna întinsă” la primarul central de comună, depinzând exclusiv de bunăvoința sau interesul politic al acestuia.
- Subordonare și dependență total față de șef, nu față de cetățeni: Nefiind ales de oameni, el nu are nicio responsabilitate morală sau legală în fața comunității. Singura lui misiune este să execute ordinele celui care l-a numit în funcție. Într-un stat democratic, legitimitatea se obține prin votul comunității, nu din pixul unui șef politic centralizat.

Acum doar inchipuți-vă situația respectivă în cazul fuzionării a mai mult de 3, 5 sau 10 primării....

4. DIALOG ȘI CONSULTĂRI MIMATE PE TEMA REFORMEI ȘI BLOCAREA ILEGALĂ A COMISIEI PARITARE

Afirmația Cancelariei: Autoritățile invită la dialog constructiv și susțin că procesul de consultare este transparent.

Răspunsul CALM: Așa-numitul dialog este o simplă bifă formală. Nici Strategia de reformă și nici Conceptul actual NU au fost elaborate și consultate cu participarea efectivă a CALM. Consultările din teritoriu au fost organizate în faza în care Guvernul nu avea nici măcar o viziune clară cu un text aprobat oficial. Nici astăzi, acest concept nu este aprobat prin vreo hotărâre de guvern sau lege formală, deși prevederile lui sunt deja impuse pe ascuns primăriilor. De dapt, abia acum, după prezentarea și

publicarea lui, urma ca Conceptul reformei să fie consultat. Va fi oare organizată o nouă rundă de consultări deja pe marginea acestui concept? Sau se va spune că deja au avut loc ?

Mai mult, Guvernul încalcă flagrant legislația Republicii Moldova privind dialogul instituționalizat, iar Comisia Paritară pentru Descentralizare — este BLOCATĂ și nu a mai fost convocată de mai bine de un an, contrar legii! Iar tot "dialogul" se realizează prin mass-media, rețelele sociale și de la distanță....

5. ABSENȚA TOTALĂ A STUDIILOR DE IMPACT ȘI EXPERIMENTUL BIROCRATIC PE COMUNITĂȚI

Afirmația Cancelariei: Conceptul reformei este fundamentat pe analize de impact clare, calendare detaliate și bunele practici europene.

Opinia CALM: Guvernul nu a prezentat nicio analiză de impact multi-sectorială pe termen scurt, mediu și lung. Nu există nici un studiu economic sau social care să demonstreze că prin comasare viața oamenilor se va îmbunătăți, va crește capacitatea administrativă, economia și toate cele promise se vor realiza. De fapt ne aflăm în fața unui experiment birocratic realizat „în orb”, fără analize de impact specifice, inclusiv pe clustere, pe localități individuale și domenii specifice precum:

a) Dezvoltarea locală și fiscalitatea: Cum vor fi unificate bugetele cu niveluri complet diferite de îndatorare sau venituri proprii? Politica tarifară și de impozitare? Cum se garantează că impozitele colectate de la cetățenii unui sat nu vor fi cheltuite exclusiv în satul-centru? În genere, care va fi impactul financiar, investițional asupra fiecărui cluster și localități etc.

b) Infrastructura critică: care va fi soarta infrastructurii existente și care concret vor fi soluțiile pentru extinderea rețelilor de apă, canalizare, gaz sau iluminat public în toate satele componente. Când ele vor putea beneficia de aceste servicii?

c) Serviciile sociale și educaționale: Nu s-a evaluat impactul asupra accesibilității fizice a bătrânilor, mamelor cu copii sau persoanelor vulnerabile la punctele de asistență medicală și socială, în condițiile unei infrastructuri rutiere precare și lipsei acute de transport public inter-comunitar.

d) Riscuri pentru viața comunitară: Pierderea statutului juridic înseamnă cu timpul, moartea clinică a instituțiilor locale. Nu există nicio analiză privind riscul de abandon și degradare a căminelor culturale, bibliotecilor, școlilor sportive și terenurilor de agrement din satele absorbite, care vor rămâne fără finanțare directă și fără un administrator local cu putere de decizie.

6. „MATEMATICA” DERIZORIE A STIMULENTELOR FINANCIARE

Afirmația Cancelariei: Se oferă un pachet masiv de stimulente financiare de 6.4 miliarde lei și triplarea fondurilor la 3.000 de lei per locuitor.

Răspunsul CALM: Dincolo de faptul că aceste 6.4 miliarde de lei reprezintă doar cifre ipotetice pe o hârtie (volatile, valabile doar până în 2030 și dependente exclusiv de granturile externe, starea economiei naționale și politicile viitoarelor guvernări), valoarea reală a acestor stimulente este derizorie în raport cu beneficiile promise și prețurile actuale de pe piața construcțiilor și a infrastructurii.

Calculul elementar fara manipulare: Să luăm cazul unei Unități Administrativ-Teritoriale (UAT) noi, formate prin comasarea forțată sau voluntară a 5 sate, atingând un număr total de 5.000 de locuitori. Conform formulei cu care se laudă Cancelaria, această nouă comună ar primi un stimulent de aproximativ 15 milioane de lei. La prețurile actuale din Republica Moldova, Această sumă acoperă construcția a doar aproximativ 1,5 km de drum asfaltat!* Atât și nimic mai mult. Astfel, întrebările simple și concrete la care Cancelaria tace și nu oferă răspuns: Oare nevoile stringente a de exemplu 5 primării/sate adunate împreună se rezumă la un singur kilometru și jumătate de drum? În care din cele 5 sate va fi construit acest drum? Când? Cine și în baza căror criterii de partizanat politic va decide alocarea lui? Ce se întâmplă cu restul 4 sate care au acceptat amalgamarea și au rămas și fără primărie, și fără drumuri, și fără rețele de apă sau canalizare? Dar în situația în care sunt amalgamate 8-20 de primării/sate???

7. CAPCANA PENTRU LOCALITĂȚILE MARI/VIITOARELE CENTRE ADMINISTRATIVE

Se consideră că fuziunile vor fortifica centrele administrative mari și le vor oferi noi oportunități de creștere economică.

Însă, astfel de percepție este una dintre cele mai mari, riscante și periculoase iluzii ale conceptului guvernamental. În realitate, orașele sau satele mari dezvoltate sunt forțate să-și asume integral responsabilitatea, grija și povara juridică, administrativă și financiară a întreținerii unor comunități alipite, care vin la pachet cu rețele de infrastructură lipsă sau degradate, instituții sociale subfinanțate și bugete deficitare. Ce înseamnă asta în realitate pentru un primar de localitate mare?

- Dificultăți în propria dezvoltare: Resursele financiare proprii ale localității mari, care înainte erau planificate pentru modernizarea grădinițelor, extinderea drumurilor urbane sau atragerea de noi investitori, vor fi de acum înainte „pulberizate” pentru a acoperi găurile negre și urgențele din satele alipite (reparații de acoperișuri la școlile din teritoriu, infrastructura de transport, apa și canalizare, construcții și/sau deblocări de drumuri, rețele electrice depășite etc.). Dezvoltarea centrului riscă să fie pur și simplu sacrificată și frânată pentru a asigura supraviețuirea periferiei. Sau invers, periferia va primi mai puțină sau deloc atenție, sub aspectul dezvoltării.

- O povară socială și edilitară disproporționată: Localitatea mare devine responsabilă de managementul unor teritorii vaste, fără ca statul să ofere transferuri cu destinație specială pe termen lung care să acopere real aceste costuri. Primarii centrelor de comună se vor trezi în fața unei presiuni sociale uriașe din partea noilor cetățeni alipiți, fiind obligați să stingă incendii edilitare în detrimentul proiectelor strategice din propria comunitate.

În loc de poli de creștere economică, riscăm să creăm structuri administrative mamut, supraîndatorate și uniformizate în subdezvoltare. Adică, cum atenționează unii cercetători: în loc de urbanizare a mediului rural, riscăm să ne trezim cu ...ruralizarea mediului urban.

8. PROBLEMA GARANȚIILOR: JURIDICE/FINANCIARE ETC.

Marea capcană pe care o ascunde Cancelaria este lipsa totală a oricărei păghii legale sau garanții juridice. Înțelegerile și promisiunile făcute inițial între primari și grupurile de lucru actuale nu au nicio valoare juridică obligatorie pentru viitoarele autorități ale noii structuri amalgamate. Satele mici își cedează independența și patrimoniul în schimbul unor promisiuni efemere, fiind lăsate complet abandonate în fața legii. La rândul său, orașele și satele mari, își asumă niste obligații enorme de dezvoltare/întreținere a primăriilor alipite, fără să existe certitudine privind descentralizarea financiară a unor resurse semnificative care să le permită realizarea acestor obligații. Prin urmare, în realitate nu există nici o garanție juridică sau de altă natură în afară de corectitudine, bunăvoința și cumsecădenia viitorilor conducători ai viitoarelor structuri amalgamate, dar și aceasta doar în cazul dacă vor exista resurse disponibile.

9. DEZBINAREA, ȘANTAJUL ȘI INSTALAREA FRICII ÎN RÂNDUL APL

Nu în ultimul rând, atragem atenția asupra unui fenomen extrem de grav, regretabil și periculos: tensiunea enormă și neîncrederea care au apărut și se amplifică între primari, dar și între oamenii din sate. O dezbinare alimentată de suspiciune și presiuni, care transformă comunitățile în spații de confruntare și neîncredere.

Una dintre cauzele acestei stări este faptul că **amalgamarea NU este în realitate benevolă**. Ea nu oferă răspunsuri la întrebările și problemele ridicate de primari și comunități, nu lasă suficient timp pentru analiză și deliberare, iar primarii și oamenii sunt constrânși să „aleagă benevol” între două forme de autodistrugere. Aceasta este toată libertatea și caracterul „benevol” al reformei. În rezultat, cu mâinile primarilor se impune distrugerea viitorului satului și lichidarea propriei primării. Iar atunci când inevitabil apar probleme, se va spune: „*voi singuri ați decis, nu noi suntem de vină*”. Astfel, responsabilitatea este transferată artificial asupra comunităților, în timp ce decidenții centrali se spală pe mâini.

Mai mult, se constată instalarea unei stări generalizate de **presiune, frică și intimidare** în rândul primarilor. Practic niciun edil (cu mici excepții) nu mai are curajul să își exprime public dezacordul sau rezervele tehnice față de această reformă. Tuturor li s-a transmis direct sau indirect mesajul că, dacă se vor opune sau vor critica acțiunile Cancelariei pe reformă, localitățile lor vor fi tăiate de la finanțarea prin programele și fondurile naționale sau vor fi supuse unor controale abuzive și comasări forțate. Această atmosferă tensionată, de incertitudine și frică, nu doar că paralizează administrația locală, dar adâncește ruptura dintre primari și cetățeni, punând în pericol coeziunea comunităților rurale. Situația și metodele utilizate, cu regret, amintesc de trecutul nu atât de îndepărtat, pe care credeam că l-am depășit definitiv.

CONCLUZIE:

Stimați colegi și prieteni, CALM nu s-a opus niciodată modernizării sau unei reforme administrative veritabile. Din contra, asociația noastră a propus abordări evolutive, modele și soluții concrete, conectate la realitate, bazate pe asocierea/cooperarea inter-comunitară, regionalizare, creșterea rolului orașelor, descentralizare financiară/economică/patrimonială, fuziuni/amalgamare cu adevărat benevole în jurul orașelor și cu stimulente serioase și pe termen lung etc. Măsurile care pot moderniza toate colectivitățile locale, inclusiv cele din mediul rural însă fără tensiuni și șocuri sociale și fără distrugerea democrației locale.

Calificarea îngrijorărilor și argumentelor CALM drept „falsuri” demonstrează doar neputința unor reprezentanți ai Cancelariei de Stat de a tolera pluralismul de opinii și refuzul unui dialog democratic real. Probabil din cauza că totul deja este decis și nu se admit careva corectări. Prin aceste atacuri, Cancelaria de Stat aduce un prejudiciu major imaginii Guvernului pe plan intern

și extern, subminând grav progresele anterioare realizate în comun cu CALM și afectând credibilitatea angajamentelor europene și în fața Consiliului Europei, asumate de Republica Moldova. Aceasta în condițiile în care doar recent Republica Moldova a deținut președenția Consiliului Europei, fiind apreciată pentru progrese, inclusiv în domeniul democrației locale obținute în mare parte în parteneriat cu CALM. Cu regret, astfel de abordări ale Cancelariei, ridică semne de întrebare privind sustenabilitatea și continuitatea progreselor.

Stimați colegi primari și alesi locali,

Vă îndemnăm să rămânem uniți și solidari — atât localitățile mici, cât și cele mari, pentru că această reformă ne lovește pe toți, deopotrivă. Nu permiteți să vă domine sentimentele de ură și concurență între colegi, care se plantează astăzi în mințile și inimile voastre de către funcționarii de la centru cărora nu le pasă deloc de satele voastre; ca frica să distrugă comunitățile pe care le conduceți și care v-au încredințat mandatul.

Totodată, prin vocea noastră comună, poziția proactivă haideti să ajutăm Guvernul să nu facă greșeli, să aducă corectările necesare și să realizeze o reformă bună în interesul oamenilor, fără a tensiona societatea, fără a dezbină primăria și societatea, fără a crea haos administrativ și fără a provoca consecințe nefaste pentru viitorul european al țării noastre frumoase. Iar CALM cum a fost, așa și va rămâne alături și la bine dar și la greu, în ajutorul și apărând principiile, drepturile și interesele generale ale autonomiei/democrației locale.

Solicităm public Guvernului Republicii Moldova să oprească imediat această campanie de denigrare de către Cancelaria de stat la adresa CALM și să revină la masa negocierilor în cadrul legal al Comisiei Paritare, respectând Carta Europeană a Autonomiei Locale și angajamentele internaționale asumate în domeniul democrației locale.

Cu respect și urări de bine,

Tatiana BADAN,

Președintele CALM

Viorel FURDUI,
Director Executiv al CALM

Vicepreședinte al Comitetului de Monitorizare al Congresului Autoritatilor Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE).